

WILDE OSCAR

DE PROFUNDIS

Oscar Wilde
De profundis

«Public Domain»

Wilde O.

De profundis / O. Wilde — «Public Domain»,

Содержание

INLEIDING	5
DE PROFUNDIS	8
Конец ознакомительного фрагмента.	17

Oscar Wilde

De profundis

INLEIDING

Verbis meis addere nihil audebant et super illos stillabat eloquium meum.
JOB XXIX, 22. Graftchrift van O. W., Bagneux-Parijs.

Oscar Fingal O'Flahertie Wills Wilde (1854-1900), de befaamde schrijver van den roman "The Picture of Dorian Gray", van verscheidene bundels sprookjes, essays, gedichten, van "Salomé", van vier blijspelen wier vertooningen niet ophielden volle schouwburgen in Londen te trekken, werd den 25en Mei 1895 veroordeeld tot twee jaar tuchthuisstraf. Zijn veroordeeling, om misdrijf tegen de zeden, was een onmiddellijk gevolg van zijn eigen aanklacht wegens laster tegen den Markies van Queensberry, den vader van Lord Alfred Douglas, Wilde's jongen, door hem verafgoden vriend. De veroordeelde onderging zijn straf in de gevangenis te Wandsworth en daarna in die te Reading, en het is in den allerlaatsten tijd van zijn verblijf hier, toen men hem toestond te schrijven wanneer en zoo lang als hij verkoos, dat "de Profundis" ontstaan is. De titel is niet van hem, maar van zijn literairen boedelredder, den Heer Robert Ross. Wilde zelf spreekt in een zijner brieven van het geschrift als: "Epistola in carcere et vinculis".

In Mei 1897 vrijgekomen, vestigde hij zich onder den schuilnaam Sebastian Melmoth eerst te Berneval in de buurt van Dieppe. Hier schreef hij het eenige werk dat hij na zijn gevangenschap volbracht: "The Ballad of Reading Gaol". Het was zijn bedoeling Berneval niet eerder te verlaten vóór hij zijn ontworpen drama "Pharaon" zou hebben voltooid. Maar reeds in October van hetzelfde jaar gaf hij gehoor aan Douglas' aanhoudend dringen en had een samenkomst met hem te Rouaan. Daarna waren de beide vrienden korten tijd samen op Douglas' villa te Posilippo bij Napels, maar werden gedwongen—vrienden en verwanten hielden beider toelagen in—opnieuw te scheiden. Wilde vertrok naar Parijs en leefde daar in betrekkelijk behoeftige omstandigheden. Hij stierf er aan meningitis den 30sten November 1900.

Oscar Wilde is zeker de meest tragische kunstenaarsfiguur uit onzen tijd. Niet in de allereerste plaats om zijn botsing met de geboekte zedelijkheidsbegrippen eener schijnheilige samenleving. Een onverzwakte persoonlijkheid zou dien slag met al zijn gevolgen van botte verguizing en redeloze krenking zonder doodsgevaar zijn tebovengekomen. Minder blinde moedwil zou aan de offerzucht van laster en liederlijkheid een zoo bandeloze orgie niet eens hebben gegund. Evenals alle hoogste geluk valt alle moordend leed buiten de grenzen onzer materiele gemeenschap. Het is niet de maatschappij die Wilde tot paria heeft gemaakt. Zij kon het niet. Omdat hij kunstenaar, dat is maatschappelijk reeds een paria was. Zijn ondergang is een evenzeer psychisch proces als b.v. de jarenlange geestesverduistering van Hölderlin of het wegzinken van Nietzsche. Maar er laait om hem een schijn van feller tragiek, omdat een onzichtbaar noodlot hem dreef tot de schijnbaar vrijwillige keuze van het verderf. Hij is als een slaapwandelaar die met open oogen zoû spelen om het leven: door zijn bejuwelde vingers glijden en verglijden alle schatten tot den glimlach der hooghartige spilzucht verstart in de bewuste grijns van den dood.

De kunstenaar staat buiten de maatschappij in wier midden hij leeft. Het leven zelf scheidt hen. De kunstenaar kan de maatschappij als zoodanig verstaan of niet verstaan, maar de maatschappij den kunstenaar nimmer. Hun verband is daarom steeds een eenzijdig verbond, en wordt door elken oprechten kunstenaar verbroken zoodra zijn onafhankelijkheid gevaar loopt. Want onafhankelijkheid is voor den kunstenaar de eenige mogelijkheid van leven. Hij is de opperste individualist. Volstreekte zelfstandigheid is zijn levensadem. Niemand staat daarom zoo ver als hij van het individualisme

als leuze. Want tot een leus maakt men alleen wat men niet heeft of slechts meent te bezitten. Het individualisme der leuze sterft zijn eigen dood, daar het geen doel heeft buiten zich. Dat van den kunstenaar is meteen het hoogste voorbeeld van altruïsme. Alleen de kunstenaar bezit het geloof dat het hoogste altruïsme bereiken kan waardoor alleen het te bereiken is: door het zuivere individualisme heen. Zoo een heeft met maatschappelijke wetten weinig te maken. Zij bestrijken een gebied dat niet reikt tot zijn grenzen. Zedelijkheidswetten begrijpt hij niet, maar hij heeft haar niet nodig. Zijn eigen moraal is hem genoeg. Zij bestaat in een onwrikbaren eerbied voor zijn eigen persoonlijkheid, een eerbied waarvan die voor andere persoonlijkheden voorwaarde en gevolg is. Wanneer een kunstenaar in botsing komt met de wetten der maatschappij, wanneer hij volgens die wetten veroordeeld en gestraft wordt, zal dit hem in zijn eigen oog niet vernederen; want de strafbare daad die hij beging, moet voor hem een even, misschien meer waardevolle plaats innemen in zijn leven dan andere daden waarom dezelfde maatschappij hem bewierookt. Hij zal zulk een straf ondergaan als de bezegeling zijner onafhankelijkheid. Evenmin als hij er aan denkt de wetten der gemeenschap te tarten, evenmin zal hij in vreeze voor haar kunnen leven. Wanneer de maatschappij met den zuiveren kunstenaar in botsing komt, kan men van haar niet anders verwachten dan dat zij zich belachelijk maakt. Haar optreden kan slechts beduiden een minderwaardig feit in de geschiedenis der emancipatie van den geest. In de laatste eeuw heeft zij gelukkig groote vorderingen gemaakt op den weg harer noodzakelijke evolutie. Toch is zij nog lang niet wat zij mettertijd wezen moet: een eerlijk gewaarborgde administratie der materiële belangen. Alleen voor den kunstenaar is zij, gebrekkig als zij het moge zijn, nu reeds niet méer, omdat hij de voortijdig geestelijk geëmancipeerde is.

Oscar Wilde, die zeker geen zuiver kunstenaar was, zocht zijn ondergang door het noodlottige dualisme van zijn aanleg. Wat voor iederen onbevangene thans duidelijk is, dat zijn tehuis eer zijn cel in de gevangenis was dan de woningen der Engelsche grooten, voorvoelde hij met de noodlottige zekerheid van wie niet aan hun bestemming ontkomen, en hij maakte die verheimelijkte bewustheid tot den pervers bekorenden inhoud van een ledig mondain leven. Hij versmeet en verkwistte zich aan onwaardigen. Hij weigerde te zien wat hij maar al te scherp zag: dat de kunstenaar het leven niet doorkent door een alzijdige deelneming, maar door een eerlijke verdieping in zijn eigen bestaan. Toen zijn kennismaking met Douglas hem de hoogste mogelijkheden van zijn kunstenaarschap openbaarde, moet hem meteen zijn alzijdige gebondenheid zijn bewust geworden. Zoo viel een zuiver psychische crisis samen met een geruchtmakende veroordeeling om kwalijk bewezen beschuldigingen, en na zijn gevangenschap oneindige geestelijke verarming met maatschappelijken ondergang.

"De Profundis" is geschreven in de gevangenis, toen ophanden vrijheid zijn betrekkelijke ongemoeidheid tot nieuwe levenshoop prikkelde. Er is geen eenheid van gedachte in. Het werd stuksgewijze geschreven, zonder bezonken inzicht, naar oogenblikkelijke stemmingen, onder den druk van lichamelijk lijden en geestelijke hulpbehoevendheid welke hem onder den invloed hield van welwillenden die hem niet verstonden. Maar vaak stijgt de ziende geest boven den oogenblikkelijken toestand. Voor wie lezen kan, zijn de waardevolle gedeelten van den brief gemakkelijk te vinden.

Een leven van Oscar Wilde is nog niet geschreven. Het centrale punt is zijn vriendschap met Douglas. Daarheen en vandaaruit behoort het te worden geschreven en verklaard.

Douglas zelf is Wilde's onvoorwaardelijke vriend gebleven. Hoe de doode leeft in zijn herinnering, kan men lezen in een zijner laatste sonnetten, waarvan hier de vertaling volgt:

DE DOODE DICHTER

'k Droomde vannacht van hem: 'k zag zijn gelaat
Stralend en zonder schijn of schaûw van wee,
En hoorde als altijd de muziek dier zee,
Zijn gouden stem. Hij wekte in veil geraad

Verholen gratie waar zijn ooglicht glee.
Uit niets bezwoer hij wonders overdaad.
Tot 't minste ding in schoonheid ging verwaad,
En heel de wereld was één bekoorde steê.

Dan, leek mij, buiten dicht gesloten poort
Rouwde ik om woorden ongeboekt verloren,
Verschald verhaal, geheimnis half gehoord,
Wondren verstoken van der wereld ooren,
Gedachten stom als vogelen vermoord—
En waakte en wist hem dood gelijk tevoren.

Den Haag, Maart 1911.

Het uitgegeven gedeelte van "de Profundis" is nauwelijks een derde van den geheelen tekst. Dezelfde persoonlijke redenen, die den heer Robert Ross, ondanks veler verzoek, weêrhielden het leven van Oscar Wilde te schrijven, waren oorzaak dat hij het handschrift in bewaring gaf in het Britsch Museum met de bepaling dat het eerst zeventig jaren na zijn, Ross', dood volledig zal mogen worden openbaargemaakt.

September 1912.

DE PROFUNDIS

Mijn plaats zou zijn tusschen Gilles de Retz en den markies de Sade." Ik heb er vrede meê. Ik gevoel geen lust mij te beklagen. Een van de vele lessen die men in de gevangenis leert, is dat men best doet de dingen, nu en altijd, te nemen voor wat zij zijn. Ook heb ik niet den minsten twijfel of de schandvlek der middeleeuwen en de schrijver van "Justine" zullen op den duur beter gezelschap zijn dan menige Brave Hendrik....

Dit alles greep plaats in de eerste helft van November van het voorlaatste jaar. Het leven stroomt als een breede rivier tusschen mij en een zoo verwijderd tijdstip. Gij die vrij man zijt, kunt niet of nauwelijks zulk een wijde uitgestrektheid overzien. Doch mij schijnt het, laat ik niet zeggen gisteren, maar vandaag te zijn gebeurd. Lijden is één oneindig lang oogenblik. Wij kunnen het niet in getijden verdeelen. Wij kunnen slechts zijn stemmingen aantekenen en haar terugkeer boeken. Voor ons heeft de tijd zelf geen voortgang. Hij wentelt om. Hij schijnt rond te draaien om één middelpunt: leed. De verlamme onbewegelijkheid van een leven waarvan elke bijkomstigheid geregeld wordt naar een onveranderlijk voorbeeld, zoodat wij eten en drinken en nederliggen en bidden, of tenminste onze knieën buigen, volgens de onwrikbare wetten van een ijzeren voorschrift,—deze eigenschap van onbewegelijkheid, die elken dag met zijn verschrikkingen tot in het haarkleinste onderdeel gelijk maakt aan zijn broeder, schijnt zich mede te deelen aan die uitwendige krachten wier eigenste wezenheid van bestaan onafgebroken wisseling is. Van zaai- en oogsttijd, van de snijders die buigen over het graan of de druivenlezers die zich pad banen door de wijngaarden, van het gras in den boomgaard dat wit is van den bloesemregen of overstrooid ligt met afgevallen ooft,—daarvan weten wij niets en kunnen wij niets te weten komen.

Voor ons bestaat er slechts één getijde, het getijde der smart. Zelfs de zon en de maan schijnen van ons te zijn weggenomen. Buiten is de dag misschien blauw en gouden, maar het licht dat neêrzeeft door het dicht gedempte glas van het kleine raam met zijn ijzeren traliën, waaronder wij zitten, is grijs en karig. Het is altijd schemering in onze cel zooals het altijd schemering is in ons hart. En in den kring der gedachte, evenzeer als in den kring van den tijd, bestaat beweging niet meer. Het voorval dat gij persoonlijk allang vergeten zijt of gemakkelijk kunt vergeten, overkomt mij nu op het oogenblik, en zal mij morgen opnieuw overkomen. Houd dit in gedachte, en gij zult instaat zijn eenigszins te begrijpen waarom ik schrijf en waarom op deze wijze....

Een week later word ik hierheen overgebracht. Nog drie maanden verstrijken, en mijn moeder sterft. Niemand wist hoe diep ik haar beminde en vereerde. Haar dood was verschrikkelijk voor mij. Maar ik, eens een machthebber over de taal, heb geen woorden om mijn benauwing en mijn schaamte uit te drukken. Nooit, zelfs niet in de meest volmaakte dagen van mijn ontwikkeling als kunstenaar, zoû ik woorden hebben kunnen vinden geëigend tot het dragen van een zoo verheven last, of om te bewegen met toereikende statigheid van muziek door den purperen optocht van mijn onuitsprekelijk wee. Zij en mijn vader hadden mij een naam nagelaten, dien zij tot adel en eer hadden opgevoerd, niet enkel in letterkunde, kunst, oudheidsleer en natuurwetenschappen, maar in de openbare geschiedenis van mijn eigen land, in zijn ontwikkelingsgang als een natie. Ik had dien naam voor eeuwig onteerd. Ik had hem gemaakt tot een gemeen spreekwoord onder gemeene lieden. Ik had hem door het slijk gesleept. Ik had hem overgegeven aan de redeloozen om hem even redeloos te maken als zichzelf, en aan dwazen om hem te veranderen in een naamgenoot voor waanzin. Wat ik toen leed en nog lijd, kan geen pen schrijven en geen geschrift verhalen. Mijn vrouw, onveranderlijk lief en zacht voor mij, reisde, liever dan dat ik het nieuws van onverschillige lippen hooren zou, ziek als zij was, heel van Genua naar Engeland om zelf het eerst mij de tijding te brengen van een zoo onherstelbaar, zoo onvergoedbaar verlies. Betuigingen van medegevoel kwamen tot mij van allen die nog eenige genegenheid voor mij hadden. Zelfs menschen die mij nooit persoonlijk hadden gekend,

schreven, toen zij hoorden dat een nieuwe smart over mijn leven losgebroken was, met verzoek dat hun deelneming in een of anderen vorm aan mij zoû worden overgebracht....

Drie maanden gaan voorbij. De daglijst van mijn gedrag en mijn taak, die aan den buitenkant op de deur van mijn cel hangt, met mijn naam en vonnis als hoofd, zegt mij dat het Mei is....

Voorspoed, vreugde en welslagen kunnen ruw van nerf en grof van vezel zijn, maar smart is het fijngevoeligste van al het geschapene. Daar kan niets verroeren in de gansche wereld der gedachte, of smart trilt na met vreeselijke en teeder-heftige polskloppen. Het dun uitgeslagen sidderend stukje bladgoud, dat de richting aangeeft van krachten die het oog niet kan waarnemen, is in vergelijking grof. Smart is een wond die bloedt zoovaak eenige andere hand dan die der liefde daaraan raakt, en die zelfs dan nog, al is het pijnloos, bloeden moet.

Waar smart is, daar is gewijde grond. Daar zal een dag komen dat de menschen beseffen wat dat beteekent. Tot dan zullen zij niets van het leven weten. Robbie en naturen als hij kunnen het zich invoelen. Toen ik overgebracht werd uit mijn gevangenis naar het Bankroetiershof tusschen twee man van de politie, wachtte Robbie in de lange sombere gang om voor de oogen der geheele menigte, welke een zoo lieve en eenvoudige handelwijze in plotseling stilzwijgen deed verstommen, mij eerbiedig te groeten terwijl ik met de handboeien aan en met gebogen hoofd langs hem kwam. Er zijn menschen die den hemel verdiend hebben met geringere dingen dan dit. In dezen geest en in dezen aard van liefde knielden de heiligen neder om de voeten der armen te wasschen of bukten zij om den wang van den melaatsche te kussen. Nooit heb ik een enkel woord tot hem gezegd over wat hij deed. Tot op het oogenblik weet ik niet of het hem bekend is dat ik mij zijne handelwijze ook maar bewust was. Het is geen ding waarvoor men iemand vormelijken dank kan brengen in vormelijke woorden. Ik heb het weggeborgen in de schatkamer van mijn hart. Ik bewaar het daar als een geheime schuld die ik blijde ben te bedenken dat ik nooit bij mogelijkheid kan terugbetalen. Het wordt gebalsemd en frisch gehouden door de myrrhe en cassia van vele tranen. Wanneer wijsheid mij nutteloos was en wijsbegeerte dor, en de spreuken en zinsneden van hen die mij trachtten troost te geven, als stof en asch in mijn mond, heeft de herinnering aan die kleine, liefelijke, stilzwijgende daad van liefde voor mij al de bronnen van medelijden doen stroomen, heeft "de woestijn doen bloeien als een roos", en mij uit de bitterheid van eenzame ballingschap in harmonische gemeenschap gebracht met het groote wonde gebroken hart der wereld. Wanneer de menschen instaat zullen zijn te verstaan niet enkel hoe schoon Robbie's handelwijze was, maar waarom zij zooveel voor mij beteekende en voor altijd beteekenen zal, dan misschien zullen zij begrijpen hoe en in welken geest zij mij behooren te naderen....

Het eerste boek met verzen dat een jong mensch in de prille lente van den manlijken leeftijd de wereld inzendt, moet als bloesems zijn of als lentebloemen, als de witte meidoorn op de weide van Magdalen College of de sleutelbloemen op de velden van Cumnor. Het behoort niet belast te worden met den druk van een vreeselijk en weêrzinwekkend treurspel, een vreeselijk weêrzinwekkend zedendrama. Als ik er in toegestemd had dat mijn naam als heraut zoû dienen voor zulk een boek, zoû dat uit een oogpunt van kunst een zware fout zijn geweest; het zoû rondom het geheele werk een verkeerde atmosfeer hebben aangebracht, en in moderne kunst is atmosfeer van zooveel belang. Het moderne leven is gecompliceerd en relatief; dat zijn zijn twee onderscheidende kenteekenen; om de eerste eigenschap weêr te geven hebben wij atmosfeer noodig met haar verfijndheid van kleurschakeeringen, van suggestieve werkingen, van wondere verschieten; voor het wedergeven van de tweede eigenschap behoeven wij achtergrond. Dat is de reden waarom beeldhouwkunst opgehouden is een representatieve kunst te zijn, en waarom muziek dat wel is, en waarom literatuur is en was en altijd blijven zal de opperste representatieve kunst....

Om de drie maanden schrijft Robbie mij een kort overzicht van het letterkundige nieuws. Zijne brieven zijn allerbekoorlijkst in hun geestigheid, hun knap en bondig oordeel, hun lichten taal-aanslag: het zijn heusche brieven, zij zijn als iemand die met u zit te praten; zij hebben het gehalte eener Fransche "causerie intime"; en in de kiesche vereering die hij voor mij heeft, doet hij nu eens beroep

op mijn scherpzinnigheid, dan weêr op mijn zin voor humor, een anderen keer op mijn instmktmatig schoonheidsgevoel of op mijne ontwikkeling, en herinnert mij met honderd kleine trekken dat ik eens voor velen een scheidsrechter was over stijl in kunst, voor sommigen zelfs de opperste scheidsrechter, en toont zoo dat hij naast literairen takt evenzeer den takt der liefde bezit. Zijn brieven zijn de boodschappers geweest tusschen mij en die schoone onwezenlijke wereld der kunst, waar ik eenmaal koning was en zeker koning zoû gebleven zijn indien ik mij niet had laten lokken in de gebrekkige wereld van den gemeenen onvolgroeiden hartstocht, van lust zonder onderscheiding, begeerte zonder grenzen en honger naar wat geen gedaante heeft. Toch, alles wel beschouwd, had Robbie zeker kunnen begrijpen, of in elk geval vermoeden, dat om voor de hand liggende redenen van zuiver psychologische merkwaardigheid het belangwekkender voor mij geweest zoû zijn te hooren omtrent ... dan te vernemen dat Alfred Austin beproefde een bundel gedichten ter wereld te brengen, dat George Street dramatische kritieken schreef voor de Daily Chronicle, of dat door iemand die niet instaat is een lofrede uit te spreken zonder stamelen, Mevrouw Meynell uitgeroepen was als de nieuwe Sibylle van den stijl....

Wanneer andere ongelukkigen in de gevangenis worden geworpen, zijn zij, indien zij al beroofd worden van de schoonheid der wereld, tenminste in zekere mate beveiligd tegen der wereld doodelijkste slinger worpen en schrikkelijkste schichten. Zij kunnen schuilen in de donkerheid van hun cel en van hun schande zelf een soort heiligdom maken. De wereld heeft voldoening gehad en gaat haars weegs, en men laat hen verder ongestoord lijden. Met mij is het anders gegaan. Smart is herhaaldelijk op zoek naar mij komen kloppen aan de deuren der gevangenis. Men heeft de poorten wijd geopend om dat bezoek binnen te laten. Zoo goed als nooit heeft men mijn vrienden vergund mij te zien. Maar mijn vijanden hebben steeds ongehinderd toegang gehad. Tweemaal terwijl ik openlijk terecht stond voor het Bankroetiershof, nog tweemaal terwijl ik openlijk overgebracht werd van de eene gevangenis naar de andere, ben ik in een toestand van onuitsprekelijke vernedering tentoongesteld aan de blikken en de bespottung der menschen. De boodschapper van den dood heeft mij zijne tijding gebracht en is weêr heengegaan; en in volslagen eenzaamheid en afgezonderd van alles wat mij troost of schijn van verlichting kon geven, heb ik den onduldbaren last moeten dragen van ellende en wroeging, waarmede de gedachtenis mijner moeder mij bezwaarde en mij nog immer bezwaart. Nauwelijks is die wond door den tijd niet geheeld, maar gelenigd, of heftige verbitterde en ruwe brieven van zaakgelastigden bereiken mij. Men bedreigt mij en hoont mij tegelijk met armoede. Dat kan ik dragen. Ik kan mij wennen aan erger dan dat. Doch mijn beide kinderen worden mij langs gerechtelijken weg ontnomen. Dat is en zal altijd voor mij blijven een bron van oneindigen nood, van oneindig leed, van verdriet zonder duur of grens. Dat de wet kan beslissen en zich aanmatigt te beslissen dat ik iemand ben ongeschikt om met mijne eigen kinderen samen te zijn, is iets volslagen afschuwwekkends voor mij. De schande der gevangenis is daarmede vergeleken niets. Ik benijd de andere mannen die samen met mij de binnenplaats treden. Ik weet zeker dat hun kinderen hen wachten, naar hun komst uitzien en goed voor hen zullen zijn.

De armen zijn wijzer, liefderijker, vriendelijker, gevoeliger dan wij. In hun oogen is de gevangenis een ramp in iemands leven, een ongeluk, een speling van het toeval, iets dat medegevoel opwekt in anderen. Zij spreken van iemand die in de gevangenis is, eenvoudig als van een "in moeite". Het is hun gewone zegswijze, en de uitdrukking heeft in zich de volmaakte wijsheid der liefde. Bij menschen van onzen eigen stand is het anders. Bij ons maakt de gevangenis iemand tot paria. Ik en menschen als ik hebben nauwelijks recht op lucht en zon. Onze tegenwoordigheid smet de genoegens van anderen. Wij zijn nergens welkom wanneer wij weêr voor den dag komen. Het schemerlicht der maan wordt ons niet gegund. Zelfs onze kinderen worden van ons weggenomen. Deze liefelijke banden met de menschheid worden verscheurd. Wij worden veroordeeld tot eenzaamheid terwijl onze zonen nog leven. Men onthoudt ons het éene dat ons zoû kunnen heelen en ophouden, dat balsem zoû kunnen strijken op het gekneusde hart en vrede schenken aan de ziel in haar leed....

Ik moet mij bekennen dat ik zelf mij te gronde richtte, en dat niemand groot of klein te gronde gericht kan worden dan door zijn eigen hand. Ik ben volkomen bereid het te bekennen. Ik tracht het te bekennen al denkt men op het oogenblik dat het niet zoo is. Deze meêdoogenlooze aanklacht breng ik zonder mededoogen tegen mijzelf in. Wat de wereld mij aandeed, moge verschrikkelijk zijn geweest, —wat ik mijzelf aandeed, was verreweg verschrikkelijker.

Ik was een man die in symbolische betrekking stond tot de kunst en de geestesbeschaving van mijn tijd. Ik had dit zelf in den vroegen dageraad van den mannelijken leeftijd ingezien en had daarna mijne tijdgenooten gedwongen het in te zien. Weinigen nemen zulk een stelling in tijdens hun eigen leven en zien die stelling op zulk een wijze erkend. Gewoonlijk wordt zij, indien ooit, bepaald door den geschiedschrijver of den criticus lang nadat zoowel de man als zijn tijd zijn voorbijgegaan. Met mij ging het anders. Ik heb het zelf gevoeld, en heb het anderen doen gevoelen. Byron was eene symbolische figuur, maar hij stond in betrekking met den hartstocht van zijn tijd en diens uitputting van hartstocht. Ik stond in betrekking met iets edelers en duurzamers, iets van meer levenskrachtige gevolgen, van wijder doeleinden.

De goden hadden mij bijna alleding geschonken. Ik had genie, een klinkenden naam, een hooge maatschappelijke stelling, de gave van te kunnen schitteren, intellectueelen durf. Ik maakte kunst tot een wijsbegeerte en wijsbegeerte tot een kunst. Ik wijzigde den geest der menschen en de kleur der dingen. Daar was niets wat ik zeide of deed, dat de menschen niet in verwondering bracht. Ik nam het drama, den meest objectieven vorm dien de kunst kent, en maakte het tot een even persoonlijke wijze van uiting als het lyrisch vers of het sonnet. Tegelijkertijd verruimde ik zijn gebied en verrijkte zijn karakterbeelding. Het drama, de novelle, het gedicht in proza, het gedicht op rijm, den subtiel realistischen of fantastischen dialoog, al wat ik aanraakte, maakte ik schoon in een nieuwen aard van schoonheid. Aan de waarheid zelf gaf ik wat onwaar is evenzeer als wat waar is, tot haar rechtmatig rijksgebied, en toonde aan dat het onware en het ware enkel intellectueele bestaansvormen zijn. Ik behandelde de kunst als de opperste werkelijkheid en het leven als niets meer dan een soort verdichtsel. Ik maakte de verbeelding mijner eeuw wakker, zoodat zij mythe en legende om mij heen schiep. Ik vatte alle wijsgeerige systemen samen in een zinsnede en alle bestaan in een epigram. Daarnaast hield ik mij met andere dingen bezig. Ik liet mij verlokken tot de langdurige begoochelingen van zinloos en zinlijk welbehagen. Ik vermaakte mij er mede een flaneur te zijn, een dandy, een man van den dag. Ik omringde mij met kleine naturen en minderwaardige geesten. Ik werd de verzwendelaar van mijn eigen genie, en het schonk mij een bijzondere vreugde een eeuwigdurende jeugd te verkwisten. Vermoeid van op de hoogten te verkeereren, daalde ik opzettelijk af naar de laagten op zoek naar nieuwe zinnenprikkeling. Wat de paradox voor mij was in de sfeer der gedachte, werd het perverse voor mij in de sfeer van den hartstocht. Ten laatste was begeerte een ziekte of een waanzin of wel beide. Onverschillig werd mij het leven van een ander. Ik bevredigde mijn genotzucht waar het mij behaagde, en ging verder. Ik vergat dat iedere kleine daad van het dagelijksch leven vormend of vernietigend op het karakter inwerkt, en dat men daarom wat men in zijn binnenkamer heeft gedaan, eenmaal zal moeten verkondigen van de daken. Ik hield op meester over mijzelf te zijn. Ik stond niet langer aan het roer mijner ziel, en wist het niet. Ik liet mij door genot beheerschen. Ik eindigde in afgrijpselijke schande. Nu blijft er slechts één ding voor mij over, volstrekte deemoed.

Bijna twee jaar heb ik nu in de gevangenis gezeten. De natuurlijke mensch in mij verviel tot woeste wanhoop, tot een verslagenheid van leed, die deerniswaardig was ook maar om aan te zien, tot schrikkelijke en onmachtige woede, tot bitterheid en haat, tot benauwdheid die luid weende, tot ellende die geen stem kon vinden, tot smart die stom bleef. Iedere mogelijke stemming van lijden heb ik doorgemaakt. Beter dan Wordsworth zelf weet ik wat Wordsworth bedoelde toen hij zeide:

"Leed is bestendig, lichteloos en donker,
En draagt de trekken der oneindigheid."

Maar terwijl er oogenblikken waren dat ik vreugde vond in het denkbeeld dat mijn lijden eindeloos wezen zoû, kon ik toch niet dragen dat het zonder bedoeling was. Nu vind ik ergens verweg in mijn natuur een verborgen ding dat mij zegt dat niets in de geheele wereld zonder bedoeling is, en lijden allerminst. Dat ding diep in mij begraven als een schat in een akker, is Deemoed.

Het is het laatste wat in mij overgebleven is, en het beste: de uiterste ontdekking waartoe ik geraakt ben, het uitgangspunt voor eene vernieuwde ontwikkeling. Het is tot mij gekomen rechtstreeks uit mijzelf, daarom weet ik dat het op het juiste oogenblik gekomen is. Het kon niet eerder gekomen zijn, en ook niet later. Indien iemand er mij over gesproken had, zoû ik het verworpen hebben. Als het tot mij gebracht was, zoû ik het geweigerd hebben. Nu ik het zelf gevonden heb, wensch ik het te behouden. Ik moet wel. Het is het eenige wat in zich de grondstoffen heeft ten leven, tot een nieuw leven, een "Vita Nuova" voor mij. Van alle dingen is het het wonderbaarste: men kan het niet weggeven, en een ander zoû het ons niet kunnen geven. Men kan het niet verwerven dan door alles op te geven wat men bezit. Slechts wanneer men alles verloren heeft, weet men dat men het bezit.

Nu ik tot de zekerheid ben gekomen dat het in mij is, zie ik volkomen helder wat ik behoort te doen, of beter, moet doen. En wanneer ik zulk een uitdrukking gebruik, behoef ik niet te zeggen dat ik niet zinspeel op eenige wet of gebod van buiten af. Ik erken er geen. Ik ben veel meer individualist dan ooit te voren. Niets komt mij van de geringste waarde voor dan wat men uit zichzelf wint. Mijn natuur zoekt naar eene nieuwe wijze van zelf-verwezenlijking. Dat is het eenige waar ik mede heb te maken. En het eerste ding dat voor mij te doen staat, is mijzelf te bevrijden van alle mogelijke verbitterdheid tegenover de wereld.

Ik ben volkomen zonder middelen en volstrekt zonder tehuis. Toch, er zijn erger dingen dan dit in de wereld. Ik ben volkomen oprecht wanneer ik zeg dat ik, liever dan uit deze gevangenis te gaan met bitterheid tegen de wereld in mijn hart, blij en reede mijn brood zoû willen bedelen van deur tot deur. Indien ik niets kreeg aan het huis der rijken, zoû ik iets krijgen aan het huis der armen. Zij die veel bezitten, zijn vaak gierig, zij die weinig hebben, deelen steeds. Het zoû mij niet kunnen schelen des zomers in het koele gras te slapen, en als de winter kwam, te schuilen in den warm en dicht met riet gedekten hooiberg of onder het afdak eener groote schuur, als ik maar liefde had in mijn hart. De uitwendige dingen des levens schijnen mij nu van niet het minste belang toe. Gij ziet tot wat hooger trap van individualisme ik gekomen ben—of liever bezig ben te komen, want de weg is lang en "daar zijn doornen waar ik ga".

Ik weet natuurlijk wel dat het mijn lot niet zal zijn aalmoezen te vragen langs den weg, en dat als ik ooit bij nachttijd nederlig in het koele gras, het wezen zal om sonnetten te schrijven op de maan. Wanneer ik uit de gevangenis kom, zal Robbie op mij wachten aan de andere zijde der groote met ijzer beslagen poort, en hij is het zinnebeeld niet enkel van zijn eigen genegenheid, maar van veler anderen genegenheid buitendien. Ik denk dat ik genoeg zal hebben om ongeveer achttien maanden in ieder geval te kunnen leven, zoodat ik, al schrijf ik voorshands geen schoone boeken, tenminste schoone boeken zal kunnen lezen; en is er wel grooter vreugde dan deze?

Na dien tijd hoop ik instaat te zijn mijn scheppingsvermogen te herscheppen.

Maar stonden de zaken anders: had ik geen vriend over in de wereld, stond geen eenig huis in medelijden voor mij open, moest ik den bedelzak en lompenmantel der uitgeschudde armoede dragen—zoo lang als ik vrij ben van alle wrokgevoel, hardheid en haat, zoû ik instaat zijn het leven met veel grooter gerustheid en vertrouwen in het gelaat te zien dan wanneer mijn lichaam in purper en fijn linnen gekleed zoû zijn, en de ziel binnenin mij krank van haat.

En ik zal inderdaad geen moeilijkheden ondervinden. Wanneer gij liefde werkelijk behoeft, zult gij haar op u vinden wachten.

Ik behoef niet te zeggen dat mijn taak daarmee niet ophoudt. Het zoû vergelijkelijkerwijze gemakkelijk zijn als dit zoo was. Daar ligt veel meer vóór mij. Ik moet veel steiler heuvelen beklimmen en veel donkerder valleien doorgaan. En allen bijstand moet ik uit mijzelf halen. Noch

godsdienst of moraal, noch rede kan mij eenigszins helpen. De moraal komt mij niet te hulp. Ik ben buiten de wet geboren. Ik ben een van hen die geschapen zijn voor uitzonderingen, niet voor wetten. Maar al zie ik dat er niets verkeerd is in wat men doet, ik zie tevens dat er iets verkeerd kan wezen in wat men wordt. Het is goed dat ik dit geleerd heb.

Godsdienst helpt mij niet. Het geloof dat anderen geven aan wat onzienlijk is, geef ik aan wat men kan aanraken en aanschouwen. Mijn goden wonen in tempelen met handen gemaakt; en binnen den kring der feitelijke ervaring heb ik mijn geloof volkomen en volledig gemaakt, te volledig mogelijk, want als velen of allen van diegenen die hun hemel op deze aarde hebben geplaatst, heb ik er niet enkel de schoonheid van den hemel, maar ook den afschuw der hel gevonden. Wanneer ik over godsdienst hoegenaamd denk, gevoel ik als lust een orde te stichten voor hen die niet kunnen gelooven: de Broederschap der Vaderloozen zoû men haar kunnen noemen, waarin op een altaar waarop geen kaars brandde, een priester in wiens hart vrede geen woning had, de mis zoû dienen met ongeheiligd brood en een ledigen wijnelk. Om waar te zijn, moet alles een voorwerp van godsdienst worden. En agnosticisme behoort zijn eeredienst te hebben evenzeer als geloof. Het heeft zijn martelaren gezaaid, het behoort zijn heiligen te oogsten, en God dagelijks te prijzen dat hij zich voor den mensch verstoken heeft. Maar hetzij mijn godsdienst geloof of agnosticisme zij, het mag niets wezen, dat uitwendig voor mij is. Zijn zinnebeelden moeten mijn eigen schepping zijn. Slechts datgene is geestelijk, dat zijn eigen gedaante scheidt. Indien ik zijn geheim niet in mijzelf vind, zal ik het nergens vinden: als ik het niet reeds bezit, zal het nimmer tot mij komen.

De rede helpt mij niet. Zij zegt mij dat de wetten waaronder ik veroordeeld ben, verkeerde en onrechtvaardige wetten zijn, en dat het stelsel waaronder ik geleden heb, een verkeerd en onrechtvaardig stelsel is. Maar op een of andere manier moet ik deze beide rechtvaardig en goed voor mij maken. En juist zooals men in kunst er enkel mede vandoen heeft wat een bijzonder ding op een bijzonder tijdstip voor onszelf is, zoo gaat het ook toe bij de ethische ontwikkeling van ons karakter. Alles wat mij overkomen is, moet ik maken tot iets dat goed voor mij is. De houten brits, het walgelijke voedsel, het harde touw dat tot werk wordt geplozen totdat de vingertoppen gevoelloos worden van pijn, het knechtswerk waarmede iedere dag begint en eindigt, de barsche bevelen die een noodzakelijk gevolg schijnen te zijn van de sleur, de afschuwelijke kleeding die smart bespottelijk maakt om aan te zien, de stilte, de eenzaamheid, de schaamte—al deze dingen afzonderlijk en gezamenlijk moet ik omzetten in een geestelijke ervaring. Daar is geen enkele vernedering van het lichaam, die ik niet moet trachten te maken tot een vergeestelijking der ziel.

Ik wil zoo ver komen dat ik instaat ben in allen eenvoud en zonder inbeelding te zeggen dat de twee voorname keerpunten in mijn leven waren, toen mijn vader mij naar Oxford zond, en toen de maatschappij mij naar de gevangenis stuurde. Ik bedoel niet dat de gevangenis het beste is wat mij kon zijn overkomen, want die uitspraak zoû smaken naar te groote bitterheid tegen mijzelf. Ik zoû eerder zeggen, of zoû het van mij willen hooren zeggen, dat ik zulk een eigenaardig kind van mijn tijd was dat ik in mijne verkeerdheid en om die verkeerdheid de goede dingen in mijn leven tot booze en de booze dingen in mijn leven tot goede omzette.

Doch wat ik zelf of anderen mogen zeggen, komt er weinig op aan. Het ding van belang, de taak die voor mij ligt, wat ik te doen heb, zal het kortstondig overschot mijner dagen niet verminkt, verdorven en onvolledig zijn, is dat ik in mijn natuur moet opnemen en verwerken al wat mij is aangedaan, dat ik het tot een deel van mijzelf moet maken, dat ik het moet leeren aannemen zonder klacht, vrees of verzet. De opperste ondeugd is oppervlakkigheid. Al wat men doorkend heeft, is goed.

Toen ik pas in de gevangenis werd gezet, raadden enkele mensen mij aan, dat ik trachten zoû te vergeten wie ik was. Het was een verderfelijke raad. Enkel door mij bewust te maken wat ik ben, heb ik eenigszins troost gevonden. Nu raden anderen weêr mij aan om wanneer ik ontslagen word, mijn best te doen te vergeten dat ik ooit van mijn leven in een gevangenis geweest ben. Ik weet dat dit evenzeer noodlottig zoû zijn. Het zoû beduiden dat ik voor altijd vervolgd zoû worden door een ondragelijk gevoel van schande, en dat die dingen die voor mij evenzeer als voor ieder ander

bedoeld zijn—de schoonheid van zon en maan, de feeststoet der jaargetijden, de muziek van den dageraad en de stilte der groote nachten, de regen die komt vallen door de bladeren, of de dauw die het gras besluipt en verzilvert—dat dat alles voor mij bezoedeld zoû zijn en zijn heelkracht en vreugdmeêdeelende macht zoû verliezen. Onze eigen ervaringen betreuren is onze eigen ontwikkeling tot staan brengen. Onze eigene ervaringen verloochenen is een leugen leggen op de lippen van ons eigen leven. Het is niet meer of minder dan een verloochening der ziel.

Want juist zooals het lichaam allerhande dingen verwerkt, dingen gemeen en onrein evenzeer als wat de priester of een visioen heeft gereinigd, en hen omzet in snelheid of kracht, in het spel van schoone spieren en de vorming van bloeiend vleesch, in de golvingen en de kleuren van haar, lippen en oogen, zoo heeft de ziel op haar gebied ook hare voedingsverrichtingen en kan omzetten in edele gedachtestemmingen en hartstochten van hooge waarde wat in zichzelf laag, wreed en vernederend is; ja, wat nog meer is, de ziel kan hierin vinden de meest verheven wijzen van zelfbevestiging en vermag vaak zichzelf op de meest volmaakte wijze te openbaren door tusschenkomst van wat bedoeld was haar te ontheiligen of te verwoesten.

Het feit dat ik een gemeen gevangene in een gemeene gevangenis geweest ben, moet ik onvoorwaardelijk aannemen, en, al moge het buitengewoon schijnen, een der dingen die ik mijzelf zal te leeren hebben, is daarover niet beschaamd te zijn. Ik moet het aannemen als een bestraffing, en als men beschaamd is over het feit dat men bestraft is, kon men even goed in het geheel niet bestraft zijn. Natuurlijk zijn er vele dingen waarvoor ik veroordeeld werd zonder dat ik ze gedaan had, maar daar waren ook vele dingen waarvoor ik veroordeeld werd, die ik wel gedaan had, en een nog grooter aantal dingen in mijn leven, waarvoor ik nooit of nimmer terecht stond. En daar de goden ondoorgrondelijk zijn en ons straffen voor wat goed en mensonwaardig in ons is, evenzeer als voor wat boos en ontaard is, moet ik het feit aannemen dat men voor het goede dat men doet, even goed gestraft wordt als voor het booze. Ik twijfel niet of men wordt dit volkomen terecht. Het helpt ons, of behoort ons te helpen, om beide te doorkennen en niet te ingebeeld te zijn over een van twee. En als ik dan niet beschaamd zal zijn over mijn straf, zooals ik hoop dat ik niet wezen zal, zal ik instaat zijn te denken en te wandelen en te leven in vrijheid.

Velen dragen, als zij vrijgelaten worden, hun gevangenis met zich mede naar buiten, en verbergen haar als een geheime schande in hun hart en kruipen ten slotte als arme vergiftigde wezens in een of ander hol om te sterven. Het is erbarmelijk dat zij daartoe moeten komen, en het is een onrecht, een verschrikkelijk onrecht van den kant der maatschappij hen daartoe te dwingen. De maatschappij matigt zich het recht aan het individu een afschrikwekkende straf op te leggen, maar zij heeft ook de opperste ondeugd der oppervlakkigheid en laat na zich rekenschap te geven van wat zij gedaan heeft. Wanneer 's mans straftijd voorbij is, laat zij hem aan zichzelf over, dat wil zeggen, zij laat hem in den steek juist op het oogenblik wanneer haar hoogste plicht tegenover hem begint. In waarheid is zij beschaamd over haar eigen daden, en schuwt diegenen die zij gestraft heeft, zooals de menschen een schuldeischer schuwen, aan wien zij hun schuld niet kunnen betalen, of iemand wien zij een onherstelbaar, een onvergoedbaar kwaad hebben aangedaan. Ik kan van mijne zijde eischen dat indien ik mij rekenschap geef van wat ik geleden heb, de maatschappij zich rekenschap geeft van wat zij mij heeft aangedaan, en dat er geen verbittering of haat zal zijn van weêrszijden.

Natuurlijk weet ik dat, van éen kant beschouwd, de zaken anders zullen staan voor mij dan voor anderen, dat dit uit den aard zelf van mijn geval moet. De arme dieven en verschoppelingen die hier met mij gevangen zitten, zijn in menig opzicht beter af dan ik. Het klein bestek in de grauwe stad of op het groene land, dat hun zonde zag, is beperkt; om menschen te vinden, die niets weten van wat zij gedaan hebben, behoeven zij niet verder te gaan dan een vogel zoû vliegen tusschen de morgenschemering en den dageraad. Maar voor mij is de wereld tot een handbreed ineengekrompen, en overal waar ik mij wend, slaat mijn naam in looden letters op de rotsen geschreven. Want ik ben niet uit de duisternis tot de oogenblikkelijke bekendheid van de misdaad gekomen, maar uit een soort eeuwigheid van roem tot een eeuwigheid van eerloosheid, en soms komt liet mij voor dat ik bewezen

heb, indien daarvoor inderdaad bewijs noodig is, dat tusschen roem en eerloosheid maar één schrede is of nog minder dan dat.

Toch, juist in het feit dat de menschen mij zullen herkennen overal waar ik ga, en wat zijn dwaasheden aangaat, alles omtrent mijn leven zullen weten, kan ik ook iets goeds voor mij ontdekken. Het zal mij de noodwendigheid inprenten van mij weêr als kunstenaar te doen gelden, en dat zoo snel als ik bij mogelijkheid kan. Indien ik slechts één enkel schoon kunstwerk zal kunnen voortbrengen, zal ik in staat zijn boosaardigheid haar venijn en lafhartigheid haar grijns te ontrooven, en de tong van den smaad bij den wortel uit te rukken.

En als ik, zooals ik werkelijk doe, tegenover het leven als tegenover een raadsel sta, staat het leven niet minder tegenover mij als tegenover een raadsel. De menschen moeten een of andere houding tegen mij aannemen en zodoende een oordeel vellen zoowel over zichzelf als over mij. Ik behoef wel niet te zeggen dat ik geen bepaalde persoonlijkheden bedoel. De eenige menschen met wie ik nu gaarne zoû omgaan, zijn kunstenaars en menschen die geleden hebben: menschen die weten wat schoonheid is, en menschen die weten wat smart is. Niemand anders boezemt mij belangstelling in. Ook stel ik geen enkelen eisch aan het leven. Alles wat ik besproken heb, heeft enkel te maken met mijn eigen geestelijke houding tegenover het leven in zijn geheel, en ik gevoel dat niet beschaamd te zijn over het feit dat ik straf ondergaan heb, een der eerste dingen is, die ik moet bereiken, ter wille van mijn eigen vervolmaking en omdat ik zoo onvolkomen ben.

Dan moet ik leeren gelukkig zijn. Eenmaal wist ik het, of dacht het te weten, bij instinkt. Toen was het altijd lente in mijn hart. Mijn gemoedsgesteldheid was verwant met vreugde. Zooals men een beker tot den rand vult met wijn, vulde ik mijn leven tot den rand met genot. Ik nader het leven nu van een volslagen nieuwen kant. En zelfs mij een denkbeeld te maken van geluk is vaak uiterst moeilijk voor mij. Ik herinner mij hoe ik eens in mijn eerste jaar te Oxford las in Pater's *Renaissance* (dat boek dat zulk een wonderbaren invloed op mijn leven heeft gehad) hoe Dante diep in den Inferno hen plaatst, die eigenzinnig leven in droefenis, en hoe ik naar de boekerij van het College ging en de plaats opsloeg in de *Divina Commedia* waar onderin het sombere moeras diegenen liggen die "gemelijk waren in de zoete lucht", die altijd door zeggen door hun zuchten heen:

"Tristi fummo
Nell' aere dolce, che dal sol s'allegra."

Ik wist dat de Kerk *acidia* veroordeelde, maar het gansche denkbeeld leek mij volkomen fantastisch, juist de soort van zonde, verbeeldde ik mij, om uit te vinden voor een priester die niets van het werkelijke leven afwist. Ook kon ik niet begrijpen hoe Dante die zegt dat "smart ons herhuwt met God", zoo hard kon geweest zijn voor hen die op den weemoed verliefd waren, indien er werkelijk zulke wezens bestonden. Ik vermoedde niet dat dit eenmaal voor mij een der grootste verzoeken van mijn leven zoû worden. Terwijl ik in de gevangenis te Wandsworth was, haakte ik naar den dood. Het was mijn eenige begeerte. Toen ik na twee maanden hospitaal hierheen overgebracht werd en ik bevond dat mijn lichamelijke gezondheid gaandeweg verbeterde, kwam ik tot de heftigste verwoedheid. Ik besloot zelfmoord te plegen op den eigen dag waarop ik de gevangenis verlaten zoû. Mettertijd ging die booze stemming over, en ik vatte het plan op om te leven, maar om neêrslachtingheid te dragen zooals een koning zijn purper draagt: nooit zoû ik weêr glimlachen, ieder huis waar ik binnentrad, zoû ik maken tot een huis van rouw, ik zoû mijn vrienden in loome droefenis met mij doen wandelen, ik zoû hun leeren dat droefgeestigheid het ware geheim des levens is, ik wilde hen verlammen met de smart van een ander, ik wilde hun leven verderven met mijn eigen leed. Nu ben ik volkomen anders gestemd. Ik zie in dat het zoowel ondankbaar als onvriendelijk van mij zoû zijn een zoo lang gezicht te trekken, dat wanneer mijn vrienden mij kwamen bezoeken, zij een nog langer gezicht moesten zetten om hun medegevoel te toonen; of om, als ik hen te gast

wilde hebben, hen uit te noodigen in stilzwijgen aan te zitten bij bittere kruiden en gerechten van een begrafenismaal. Ik moet leeren opgewekt te zijn en gelukkig.

De laatste twee gelegenheden dat het mij vergund was mijn vrienden hier bij mij te zien, deed ik mijn best zoo opgewekt mogelijk te zijn en mijne opgewektheid te toonen om hun een kleine vergoeding te geven voor de moeite die zij namen om heel uit de stad mij te komen bezoeken. Ik weet wel, het is slechts een geringe vergoeding, maar die, daar ben ik zeker van, hun meest genoeg doet. Zaterdag vóór acht dagen had ik Robbie hier een uur lang bij mij en ik deed mijn best zoo vol mogelijk uiting te geven aan het genot dat ik werkelijk in ons samenzijn gndervond. En dat ik in de beschouwingen en denkbeelden die ik hier op eigen gelegenheid vorm, op het rechte pad ben, blijkt mij uit het feit dat ik nu voor het eerst sinds mijn gevangenschap een werkelijke begeerte heb om te leven.

Er wacht mij zooveel werk dat ik het als een verschrikkelijke ramp zoû beschouwen indien ik stierf vóór het mij vergund werd er tenminste een klein deel van te volbrengen. Ik zie nieuwe mogelijkheden van ontwikkeling in de kunst en in het leven, waarvan elk een nieuwe vorm van vervolmaking is. Ik begeer te leven om te kunnen onderzoeken wat voor mij niet meer of minder dan een nieuwe wereld is. Wenscht gij te weten wat deze nieuwe wereld is? Gij kunt het wel raden, denk ik. Het is de wereld waarin ik geleefd heb. Smart en al wat smart ons onderwijst, is mijn nieuwe wereld.

Vroeger leefde ik uitsluitend voor genot. Ik schuwde lijden en smart van welken aard ook. Ik haatte beide. Ik besloot, voor zoover dat mogelijk was, geen acht op hen te geven, om hen, wil ik zeggen, te behandelen als vormen van gebrekkigheid. Zij maakten geen deel uit van mijn levensplan. Zij hadden geen plaats in mijn wijsbegeerte. Mijn moeder die het leven in zijn geheel kende, placht mij vaak enkele regels van Goethe aan te halen, die door Carlyle geschreven waren in een boek dat hij haar jaren geleden gegeven had, en die door hem, als ik het goed heb, als volgt vertaald waren:

"Who never ate his bread in sorrow,
Who never spent the midnight hours
Weeping and waiting for the morrow,—
He knows you not, ye heavenly powers."

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.